

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РЕАЛІЗАЦІЇ БАЗОВОГО КОМПОНЕНТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкривається сутність інновацій у дошкільній педагогіці; визначаються напрями та рівні впровадження у практику роботи сучасних педагогічних інноваційних технологій; запропонована модель упровадження та умови її реалізації.

Ключові слова: інновації, інноваційні педагогічні технології, інноваційна діяльність педагога, сутність інновацій у дошкільній освіті.

В статье раскрывается сущность инноваций в дошкольной педагогике; определяются направления и уровни воплощения в практику работы современных педагогических инновационных технологий; предложена модель воплощения и условия ее реализации.

Ключевые слова: инновации, инновационные педагогические технологии, инновационная деятельность педагога, сущность инноваций в дошкольном образовании.

The article reveals the essence of the innovations in pre-school pedagogic; determines the directions and level of implementation the works of contemporary innovative pedagogical technologies into practice; and proposes the implementation model and the conditions of its realization.

Key words: innovation, innovative educational technology, innovation activities of the teacher, the nature of innovation in preschool education.

Дошкільна освіта повинна гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал, орієнтуватися у загальнолюдських і національних цінностях. Основним її завданням є своєчасне становлення і повноцінний розвиток життєво компетентної творчої особистості з раннього дитинства. Тому актуальною стала розробка Базового компонента дошкільної освіти як Державного стандарту, що визначає вимоги до рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини 6 (7) років як сумарний показник набутих компетенцій випускником дошкільного навчального закладу перед вступом його до школи. Зміст Базового компонента побудовано відповідно до вікових можливостей дітей на основі компетентнісного підходу, тобто спрямованості навчально-виховного процесу на досягнення соціально закріпленого результату, що зумовлює необхідність чіткого визначення

засвоєння дитиною змісту освітніх ліній, орієнтує педагогів на цілісний та загальний розвиток дитини.

Практична реалізація Базового компонента висуває проблему підвищення якості освіти при організації освітнього процесу через урізноманітнення форм навчально-виховного впливу (організація індивідуальних занять, гурткової та пошуково-дослідницької роботи); застосування сучасних психолого-педагогічних інноваційних технологій. Інновація (лат. *innovatio* – оновлення, зміна) – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового; використання відомого в інших цілях. У педагогіці поняття «інновація» вживають у таких значеннях:

- форма організації інноваційної діяльності;
- сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позиції особистісно орієнтованої освіти;
- зміни в освітній практиці;
- комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, педагогіки, наукових досліджень;
- результат інноваційного процесу.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості. Суб'єктом, носієм інноваційного процесу є насамперед педагог-новатор. Інноваційною діяльністю займається багато творчих педагогів, серед яких умовно можна виокремити три групи:

- 1) педагоги-винахідники, які створюють нове в результаті власних пошуків;
- 2) педагоги-модернізатори, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату;
- 3) педагоги-майстри, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи.

Інноваційні процеси зумовлюються рядом суперечностей, що різняться джерелом, предметним походженням, складністю. В. Ф. Паламарчук визначає їх як:

- невідповідність між старим і новим, яка породжується як соціальними, так і педагогічними потребами у поліпшенні стану освіти;
- обмеженість у часі термінів навчання і зростання обсягу наукової інформації;
- суперечність між можливостями особистості і дійсністю, прагнення творчої особистості до пошуку нового.

Означені суперечності спонукають до пошуків, інновацій.

Інноваційні технології в практиці використовують на трьох рівнях:

- загальнопедагогічний рівень – цілісний освітній процес у конкретному регіоні чи навчальному закладі, на визначеному етапі навчання тощо;

– предметно-лабораторний (освітня технологія використовується в значенні окремої методики);

– локальний (модульний) рівень – стосується елементів навчально-виховного процесу.

У сучасній літературі науковці багато уваги приділяють основним принципам інноваційних процесів (природовідповідності Я. А. Коменського, гуманізації педагогічної системи К. Роджерса). Нововведення в дошкільній освіті повинні базуватися саме на класичних принципах, які перевірені педагогічною наукою і підтверджені педагогічним досвідом.

Аналіз теорії науковців дає можливість стверджувати про наступні напрями здійснення інновацій у дошкільній освіті:

1. Педагогічна система в цілому.
2. Дошкільні заклади.
3. Педагогічна теорія (дошкільна).
4. Вихователь.
5. Діти-дошкільники.
6. Зміст освітньо-виховної роботи.
7. Форми, методи, засоби навчання і виховання.
8. Управління дошкільними закладами.

Відповідно, можна виділити такі типи нововведень у дошкільному закладі: у змісті освіти; у методиках, технологіях, формах, методах, прийомах, засобах та організації навчально-виховного процесу; в управлінській системі дошкільного закладу.

Таблиця 1

Технології за масштабом перетворень та рівнем функціонування

Системні (методологічні) технології	Цільові (модульні) технології
Гуманно-особистісна технологія Ш.Амонашвілі	Авторська система фізичного виховання М.Єфименка
Національний дитячий садок С.Русової	Технологія раннього та інтенсивного навчання грамоти М.Зайцева
Гуманістичне виховання В.Сухомлинського	Технологія розвиваючих ігор М.Нікітіна
Розвиваюче навчання	Система природного оздоровлення П.Іванова
Система індивідуального виховання М.Монтессорі	Технологія розвитку творчих здібностей Л.Шульги
Вальдорфська педагогіка	
Дитячий садок «Школа-родина»	
Індивідуалізація освітньо-виховної роботи	
Особистісно орієнтований підхід до дитини	

Методичні (часткові, локальні) технології – це технології проведення різних видів занять у залежності від методів, прийомів, засобів (інтегровані, комплексні, домінантні, ігрові, сюжетні тощо); організація різноманітних форм навчальної діяльності (гурткова, індивідуальна та пошуково-дослідницька діяльність).

Ефективність інноваційних процесів у навчальному закладі залежить від сприйняття дошкільного закладу як складної соціально-педагогічної системи. Для результативного, технологічного та кваліфікованого втілення інновацій у практику роботи дошкільних закладів необхідно, щоб змістовий, психологічний, методичний та навчально-виховний аспекти були чітко зорієнтовані на розвиток конкретної особистості, що здійснює діяльність у розвиваючому, збагаченому середовищі. Реалізація такого завдання вимагає розробки науково обґрунтованої моделі впровадження інновацій у практику роботи дошкільного закладу, яка повинна комплексно вирішувати проблеми втілення нових педагогічних технологій. Модель упровадження педагогічних технологій передбачає:

- алгоритм упровадження (діагностичний, організаційний, технологічний та узагальнюючий етап);
- алгоритмічні процедури втілення (шляхи реалізації цих етапів);
- результат упровадження (виконання відповідного етапу).

Пріоритетними чинниками функціонування моделі в практику роботи дошкільних закладів є:

1. Диференціація змісту та організаційних форм роботи з дошкільниками, врахування їх творчих та інтелектуальних можливостей.

2. Забезпечення змістового, мотиваційного та процесуального аспектів використання інновацій у ході педагогічної діяльності.

3. Індивідуалізація освітньо-виховної роботи, що передбачає здійснення педагогом індивідуального підходу до дітей, створення найсприятливіших умов для розвитку кожної конкретної дитини як своєї, унікальної індивідуальності (цілеспрямоване спостереження; складання психолого-педагогічних характеристик розвитку дітей; створення та реалізація індивідуальних програм розвитку).

4. Особистісно орієнтований підхід педагога до дитини (створення сприятливої атмосфери в групі; емоційне спілкування; прихильне ставлення до дитини; встановлення контакту довіри, співробітництва з дитиною як із рівним партнером; забезпечення варіативної діяльності з урахуванням інтересів дітей).

5. Організація предметного середовища, яке забезпечує свободу та активність дитини.

6. Позиція вихователя як рівноправного партнера дитини (позиція вчителя, психолога, психотерапевта).

7. Відповідний зміст управлінської діяльності керівника дошкільного закладу (завдання керівника – створення програми інноваційної діяльності).

Упровадження нових педагогічних технологій, за яких можливі ефективні перетворення, потребує певних умов:

- досконале вивчення конкретної інновації, прийняття її особисто;
- адміністративна підтримка;
- створення психолого–педагогічної експертизи педагогічних систем та інновацій;
- створення розвивального середовища та системи інформаційного забезпечення інноваційного освітнього процесу (інформаційні банки освітніх інновацій, видання програм, посібників, методичних рекомендацій);
- опора на базисні педагогічні знання, класичну науку, критичний аналіз радикальних нововведень.

Модель може стати ефективною лише за умов і в межах гуманістичної парадигми освіти; сприятиме оптимізації процесу використання інновацій, активізації творчих пошуків вихователів та керівників дошкільних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). – К., 2012. – 24с.
2. Бурова А. Педагогічні інновації в дошкільній освіті / А. Бурова // Дошкільне виховання. – 2009. – №7. – С.3.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Кононко О. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід) / О. Кононко. – К. : Стилос, 2000. – 258 с.
5. Крутій К. Інноваційна діяльність у сучасному навчальному закладі: методичний аспект / К. Крутій, Н. Маковецька. – Запоріжжя : Ліпс ЛТД, 2008. – 128 с.
6. Організаційно-педагогічні аспекти нових типів дошкільних закладів / укл. : О. Лобас, Г. Лаврентьєва, А. Бурова. – К. : ІЗМН, 1997. – 148 с.
7. Піроженко Т. Особистість дошкільника: перспективи розвитку / Т. Піроженко. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 136 с.
8. Сучасне заняття в дошкільному закладі : навчально-методичний посібник / за ред. Н. В. Гавриш. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – 496 с.

Дата надходження до редакції: 16.11.2012 р.